

Valideynlərin əhvalatları

Doğuş

Abbi tam normal müddətdə doğulsa da, qidalanma, aşağı əzələ tonusu və başını saxlamaqda çətinlik çəkirdi. Bizim ailə həkimimizin ilk səfəri zamanı ona xromosom anormallığı diaqnozu qoyuldu və dərhal fiziki və loqopediya terapiyası təyin edildi. Abbinin hərəkət və nitq bacarıqları kəskin şəkildə yaxşılaşdı. İndi o, 16 yaşında xoşbəxt və fəal yeniyetmədir. Biz uşağımıza erkən fiziki və loqopediya terapiyası təyin etdiyi üçün ailə həkimimizə minnətdarıq. *Ceymz və Brenda A.*

2-3 aylığında

Ceffri adi hamiləlik dövründən sonra 42-ci həftədə doğuldu. Üç aylığında o, qarnı üstə uzadılarkən qolları üstə dayana bilmir və baş yuxarı qaldıraraq saxlamaqda çətinlik çəkirdi. Biz narahatlığımızı bildirdikdə ailə pediatriamız bizi inkişaf və davranış üzrə ixtisaslaşmış pediatra yönləndirdi. Ceffri indi 10 aylıqdır və dəqiq diaqnoz olmasa da, qarnı üstə uzadıldıqda qolları üzərində dura bilir və əlləri və dizləri üstündə dayanır. Biz onun ehtiyacı olan yardımını aldığından əminik. *Robert və Sindi P.*

4-5 aylığında

Reyçel doğuş zamanı sağrı və ayaqları birinci gəlmiş körpə və doğuş zamanı mekoniya aspirasiyasına məruz qalmışdı. Dörd aylığında o, başını yuxarıda tuta və ya əllərindən istifadə edə bilmirdi. Reyçelin daha yaxşı fiziki hərəkətləri mənimsəyə bilməsi üçün bizim pediatri onu dövlət Erkən müdaxilə proqramına yönləndirdi. İndi dörd yaş yarımında, o, yeriməyi öyrənir, bizim qonşuluqdakı məktəbə gedir və öz potensialını maksimuma qaldırır. *Frenk və Ceni S.*

6-7 aylığında

Səkkiz həftə vaxtıdan əvvəl doğulmuş Ceysona uşaq bezi taxmaq həmişə çətin idi. Onun ayaqları qeyri-mütəhərrik olduğundan onları aralamaq çətin idi. Altı aylığında onu oturtmağa cəhd edərkən o, arxaya aşırı. Səkkiz aylığında, o, hələ də özü otura bilmirdi. Bizim pediatri onu fiziki terapiyanı da özündə birləşdirən Erkən müdaxilə proqramına yönləndirdi. Ceyson indi özü gəzməyi öyrənir. *Lari və Pəm R.*

8-9 aylığında

Mett, əkilərin ikincisi qarnı üstə uzanmaqdan imtina edirdi. Onun əkiz qardaşı bizim qonaq otağındakı mebellərin ətrafında gəzərkən Mett doqquz aylığında belə, ayaqlarına güc sala bilmirdi. Pediatriamız bizi inkişaf-davranış pediatriyasına və erkən müdaxilə xidmətlərinə yönləndirdi. Mett doqquz aylığında fiziki terapiyaya başladı. O, on beş aylığında ilk addımlarını atdı. İkinci ad günündə onun artıq müalicəyə ehtiyacı olmaya bilər. *Mayk və Terri S.*

10-12 aylığında

Kristofer beş həftə erkən doğulmuş və evə yazılmazdan əvvəl iki həftə xəstəxanada qalmışdı. Həyatının ilk ilində biz onun sağ əlindən sol əli qədər istifadə etmədiyini müşahidə etməyə başladığı. O, ayaq üstə durmağa cəhd edərkən, onun sağ ayağı geridə qalırdı. Ayağa durarkən o, gücünü sol tərəfə istiqamətləndirirdi və mebellərin ətrafında gəzdirdiyi zaman sağ ayağını yerə basmırdı. On bir aylığında, bizim pediatri fiziki və bərpəedici terapiya təyin etdi. İndi, üç yaşında olan Kristofer gəzə bilir. *Bob və Syu D.*

Hər bir valideyn nələri bilməlidir?

Pathways.org saytının təqdim etdiyi **nadir cədvəl** sizə uşağınızın fiziki və nitqi inkişafını izləmək imkanı verir. **Öz instinktlərinizə etibar edin.** Uşağınızı ən yaxşı siz tanıyırsınız. Körpənizin fərqli sürətlə inkişaf etdiyini hiss etdikdə, kömək axtarın. Bütün uşaqlar öyrənə **bilərlər**. **Vaxtında aşkarlamaq ən yaxşı profilaktikadır.**

Pathways haqqında

Pathways.org saytının missiyası 1985-ci ildən başlayaraq bütün valideynlər və səhiyyə işçiləri üçün körpələrin və uşaqların motor, sensor və nitqinin inkişafını təmin və təbliğ etməkdən ibarətdir. Pathways Medical Round Table strateji və yardımçı istiqamətlər üzrə missiyamıza çatmaq üçün bir vasitədir.

Pathways.org 501(c)(3) qeyri-kommersiya təşkilatı

Bu müraciət Amerika Pediatriya Akademiyası, Milli Pediatriya Assosiasiyası, Amerika Osteopatik Pediatrlar Kolleci və Amerika Fiziki Terapiya Assosiasiyasının Pediatriya Şöbəsi tərəfindən təsdiq edilmişdir.

SƏRBƏST ŞƏKİLDƏ SURƏTİNİ ÇIXARIN, DƏYİŞİKLİK ETMƏYİN, PATHWAYS.ORG MÜƏLLİF KİMİ QEYD EDİLMƏLİDİR. ©Müəllif hüququ 2011

Pathways Medical Round Table

Həmsədrələr

H. Garry Gardner, M.D., FAAP
John F. Sarwark, M.D., FAAP, FAACPDM, FAAOS

Komitə

Suzann K. Campbell, P.T., PhD, FAPTA, FAACPDM
Deborah Gaebler-Spira, M.D., FAAP, FAACPDM
Terri Gartenberg, PhD, CCC-SLP
Gay Girolami, P.T., PhD, FAACPDM
Clare Giuffrida, PhD, OTR/L, FAOTA
Karen R. Judy, M.D.

Amy Becker Manion PhD, RN, CPNP
Michael E. Msall, M.D., FAAP, FAACPDM

Michael N. Nelson, PhD
Russell G. Robertson, M.D.

Diane Fritts Ryan, OTR/L
Lori Walsh, M.D.

Rosemary White-Traut, PhD, RN, FAAN
Nina Aliprandi, M.A., Parent

Margaret C. Daley
Shirley Welsh Ryan

Pathways

.org

Suallar?

Zəhmət olmasa, bizim "valideyn-cavab" pulsuz nömrəmizə zəng edin və ya elektron məktub göndərin. Biz sizə daha ətraflı məlumat göndərəcək və sizi sizin ərazidə fəaliyyət göstərən terapevtlərə yönləndirəcəyik.

1-800-955-CHILD (2445)

TTY 800-326-8154

email: friends@pathways.org

www.pathways.org

Körpənin fiziki inkişafına əmin olun

Pathways

.org

Pathways.org 501(c)(3) qeyri-kommersiya təşkilatıdır

Vaxtında aşkarlamaq ən yaxşı profilaktikadır!

Mühüm valideyn ideyaları:

- Sizi narahat edən məsələlər və müşahidələriniz üçün bir **bloknöt** tutun.
- Bu cədvəli nəzərdən keçirin və uşağınızda müşahidə etdiyiniz əlamətləri yoxlayın. ***
- Sizi narahat edən məsələləri paylaşın, bu cədvəli və bloknötünüzü uşağınızın həkimi və ya səhiyyə mütəxəssisi ilə paylaşın.

** Həm "Tipik inkişaf", həm də, "Diqqət yetiriləcək əlamətlər" xanalarını yoxlamaq məsləhətdir.

3 aylığında

- Əmizdirilərkən yaxşı əmir və yaxşı udur
- Sakitdir və ya səsə cavab olaraq gülüm-səyir
- Ağlamaqdan fərqli səslər çıxarır və ya qığıldayır
- Başını səs gələn tərəfə döndərir

6 aylığında

- Samit səslərdən istifadə etməyə başlayır, məsələn, "Dədə"
- Diqqət çəkmək üçün çağa səslərindən istifadə edir
- Dənli və püre şəklində salınmış yeməklər yeməyə başlayır

9 aylığında

- Qığıltı ilə səs növlərindən və heca kombinasiyalarından istifadəni artırır
- Adını çəkəndə tanış obyektlərə və adamlara baxır
- Sadə və əzilmiş ev yeməkləri yeməyə başlayır

12 aylığında

- "mama" və ya "dədə" ifadələrindən mənalı şəkildə istifadə edir
- Sadə çağırışlara reaksiya verir, məs, "bura gəl"
- İnsanlarla ünsiyyətdə qarışıq (anlaşılmaz) uzun səs kombinasiyaları çıxarır
- Açıq fincandan istifadə etməyə başlayır

15 aylığında

- Lüğət ehtiyatı 5–10 sözdən ibarət olur
- Yeni və ona daha az tanış olan sözləri yamsılayır
- 50 söz başa düşür
- Kobud şəkildə doğranmış ev yeməyi çeşidlərindən istifadəni artırır

Tipik nitqi inkişaf*

Tipik oyun bacarıqlarının formalaşması*

Tipik fiziki inkişafı *

Fiziki inkişaf ilə bağlı nəzər yetiriləcək əlamətlər *

Arxası üstə uzanıqlı halda olarkən...

- O tərəf bu tərəfə hərəkət etdirilən oyuncağı baxışları ilə izləyir
- Sinəsi üzərində tutulmuş dəmir pula əl vurmağa çalışır
- İnsanların sifətlərinə və ya oyuncaqlara baxmaq üçün başını orta mövqedə saxlayır

Qarnı üstündə uzanıqlı halda olarkən...

- Qolları üstündə qalxır
- Başını yuxarı qaldıraraq saxlayır

- Başını qaldırmağa çətinlik çəkir
- Ayaqlarını cüzi hərəkətlə və ya hərəkətsiz saxlayır

- Başını arxaya əyir
- Əllərini yumruqlarını sıxaraq tutur və qollarını hərəkət etdirmir

- Qarnının üstündəki əlçatan oyuncağı əli ilə tutur

Arxası üstə uzanıqlı halda olarkən...

- Oyuncağı bir əlindən o biri əlinə keçirir
- Ayaqları ilə oynamaq üçün hər iki ayağını əli ilə tutur

- Oturmağına kömək etmək üçün əllərindən istifadə edir
- Arxası üstə qarnı üstə çevrilir
- Kənar kömək sayəsində ayaq üstə durarkən tam çəkisini və ayaqlarını tarazlıqda saxlayır

- Hündür stulda butulkanı əli ilə tutur və içindəki mayeni içir

- Hər iki əlindən istifadə etməklə əşyanı tapır və yoxlayır

- Qalın (stolüstü) kitabın bir neçə səhifəsini bir dəfəyə çevirir
- Sadə oyunla digər şəxsləri yamsılayır

- Yıxılmadan oturur və oyuncaqları götürür
- Qarnı və ya arxası üstə uzanıqlı vəziyyətdən oturmaq vəziyyətinə keçir
- Qollarını və ayaqlarını alternativ şəkildə hərəkət etdirərək əlləri və dizləri üstə iməkləyir

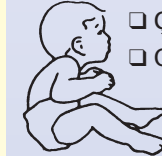
- Barmaqlarını ağızına salaraq sorur

- Əşyaları böyük ağız olan qabın içərisinə salır

- Kiçik əşyaları tutmaq üçün böyük və şəhadət barmaqlarından istifadə edir

- Dartınaraq qalxır və mebelədən tutaraq hərəkət edir
- Özü qalxır və müstəqil şəkildə bir neçə addım atır

- Bir əlindən daha çox istifadə edir
- Çiyinlərini bükür
- Oturarkən qollarından istifadə etməyə çətinlik çəkir

- İməkləməyə çətinlik çəkir
- Hərəkət etmək üçün bədəninin yalnız bir tərəfindən istifadə edir

- Arxaya doğru qamətini düzəldə bilmir
- Ayaqlarına güc sala bilmir

- Qeyri-mütəhərrik ayaq və barmaqların ağrıtması səbəbindən ayağa qalxmaya çətinlik çəkir
- Durmağa cəhd göstərarkən yalnız qollarından istifadə edir

- Bədəninin bir tərəfinə güc salmaqla oturur
- Güclü əyilmiş və ya dartılaraq genişlənmiş qollar
- Oturmaq üçün əlindən istifadə etməyə ehtiyac duyar

- Addımlarını müstəqil şəkildə ata bilmir
- Ayaq üstə dayanma balansı zəifdir, tez-tez yıxılır
- Ayaq barmaqları üzərində yeriir